

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Zastopstvo dežele v dežel. šolskem svetu.*)

Govoril deželni poslanec tov. E. Gangl v deželnem zboru kranjskem dne 8. januarja t. l.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Oglašam se k besedi, da podprem nujnost stavljenega predloga, ki meri na izpremembo § 20., točka 2., zakona z dne 9. marca 1879, dež. zak. št. 13.

Stojim kot človek pa tudi kot učitelj na stališču, da je treba podemokratizovati vsa naša javna zastopstva, torej tudi deželni šolski svet kranjski. (Res je!)

Takšno podemokratizovanje deželnega šolskega sveta pa je mogoče samo na ta način, da se določi, da sestava deželnega šolskega sveta ni odvisna od volje in nevolje vlade, temveč da je deželni šolski svet odvisen od volje ljudstva, oziroma od volje zastopnikov ljudstva, ki zopet svoje zastopnike pošiljajo v deželni šolski svet.

Ta zahteva pa ne temelji samo na našem demokratskem naziranju, temveč tudi, kakor je predlagatelj dobro poudarjal in utemeljil, na zahtevi pravičnosti.

Naša slavna vlada — centralna in deželna — ima zlasti nasproti ljudskemu šolstvu jako komодно in jako lahko stališče. To vlado prav lahko s mirnim srcem primerjam s tisto slavnoznano Mico Kovačev. (Smeh.) Vso oblast ima vlada nad ljudskim šolstvom, ampak plačujejoče odgovornosti nima nobene.

Ako je dežela za to dobra, da s svojimi gmotnimi sredstvi izobrazuje ljudstvo in tako skrbi za kulturni napredek skupne monarhije in ne samo slovenskega prebivalstva te dežele, je torej čisto opravičeno, da nima dežela samo dolžnosti plačevanja, ampak da ima tudi pravico odločevanja v šolskih zahtevah.

*) S tema dvema Ganglovima govoroma končujemo učiteljska in šolstva se tiče poročilo o deželnem zboru kranjskem. Uredn.

Stališče pa, ki ga naša vlada zavzema nasproti ljudskemu šolstvu, je jako komодно, ker ima država po od nje same sestavljeni večini v deželnem šolskem svetu vso moč in oblast, medtem ko dežela nima te oblasti, da bi šole lahko uredila, kakor bi bilo primerno potrebam prebivalstva in kakor bi bilo v korist šolstvu samemu.

Jaz tukaj ne upoštevam nobenih političkih razmer, kakršne so dandanes v deželi, ampak upoštevam le demokratsko načelo in pa stališče pravičnosti.

Pravičnost sama zahteva, da se to zgodi, kakor je sama pravičnost zahtevala, da so po volilni reformi dobili neke pravice v tej visoki zbornici dosedaj brezpravni sloji.

Torej s stališča mojega in mojih smisljenikov je nujnost tega predloga dovolj podprta, toda usojal se bom potem ob sprejetju tega nujnega predloga staviti dva svoja dodatna predloga.

Ako torej dežela dobi podvojeno zastopstvo v deželnem šolskem svetu, je to popolnoma pravično; zakaj dežela je tista, ki vzdržuje ljudsko šolstvo na Kranjskem. Vendar bi bil tudi akt pravičnosti, da se zastopstvo učiteljstva v tem deželnem šolskem svetu pomnoži pa tudi preosnuje na podlagi demokratske reforme.

Srednješolsko in ljudskošolsko učiteljstvo ima dva zastopnika v deželnem šolskem svetu. Vendar se to zastopstvo nikakor ne ujema z zahtevami in željami učiteljstva, in sicer za to ne, ker učiteljstvo ne pošilja v deželni šolski svet s a m o svojih zastopnikov, ampak ker imenuje vlada ta dva zastopnika, imenuje tako, kakor je to vladi sami v korist.

Omejujem se za sedaj na te kratke opazke in na izjavo, da s popolnim prepričanjem in s polno zavestjo priznavam nujnost stavljenemu predlogu.

Dovoljujem pa si obenem sprejetemu predlogu dostavljati dvoje svojih dodatnih predlogov. (Klici v središču: „Dobro! Dobro!“)

vse klopi prevrniti. Vsake vrste klopi je na desni strani pritrdjena na tla s pregibljivo železno šino, na levi strani pa stoji prosto na tleh. Kadar hočemo snažiti tla šolske sobe, prevračamo v vrsti, ki je najbolj oddaljena od oken, klop za klopjo za 90 stopinj na desno, in ves prostor pod klopmi nam je dostopen. Da preobrnemo klopi desne vrste, potrebujemo seveda malo več prostora ob desni strani, namreč toliko, kolikor so klopi visoke, da se pri prevračanju ne zadevajo ob steno. Ko je prevrnjena prva vrsta, pridobimo prostor za drugo vrsto, pri tej za tretjo: ena vrsta klopi se umakne prihodnji vrsti. Ko so osnažena tla pod klopmi, prevrnemo klopi zopet nazaj v naravno lež in osnažimo še prostor med klopmi.

Le pri tem sistemu šolskih klopi je mogoče hitro, lahkotno in temeljito snaženje šolskih tal. Pri drugih sistemih, kjer je mogoče premikati klopi le naprej, nazaj ali vstran, se vrši snaženje le površno, ker ni nikdar ves prostor pod klopmi pristopen snažilčevi metli,

Šolstvo.

Govoril deželni poslanec tov. E. Gangl v deželnem zboru kranjskem dne 14. januarja t. l.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Ko je prišel v razpravo nujni predlog g. dr. Šusteršiča in tovarišev, tiščoč se preosnove § 20. deželnošolskega zakona z dne 9. marca 1879, sem izjavil, da glasujem za takšno predlagano preosnovo s popolnim prepričanjem.

Mnenja sem namreč, da naj ima do največje učne uprave v deželi ljudstvo po svojih zastopnikih isti vpliv, kakor ima dolžnosti do šolstva.

Izjavljam takoj, da stoji učiteljstvo, ki se zaveda svoje naloge in svojih dolžnosti, slejkoprej neizprosno na stališču, da naj šola kot taka ne služi nobeni politički stranki, nobenim slučajnim razmeram, temveč naj bo šola čista od vsake političke primesi in naj služi samo svojim visokim kulturnim namenom. Današnja ljudska šola, ki je zasnovana na podlagi državnega šolskega zakona, oziroma na podlagi deželnih šolskih zakonov, je takšna, da kriči po reformi. Ta deželnošolski zakon, ki ga imamo sedaj v razgovoru, je na pre mnogih straneh tako zastarel in tako birokratski in nazadnjaški, da nikakor več ne zadošča današnjim zahtevam. To je častitljiva relikvija iz starih dni, in absolutno potrebno je, da se ta deželnošolski zakon vzame v pretres in da se iz njega izloči, kar je nerabnega, in da se nadomesti to nerabno s tem, kar koristi našemu šolstvu.

Ni danes moj namen, da podrobno razpravljam o napakah, oziroma o dobrih straneh deželnošolskega zakona, ker bo o tem govoriti takrat prilika, kadar pride na vrsto razgovor o novem načrtu takih deželnošolskih zakonov. Jaz se oziram tukaj na besede, ki jih je izgovoril čestiti gospod poslanec dekan Lavrenčič, poudarjajoč, da naj šola ne uči samo branja, pisanja, računanja, temveč naj šola tudi vzgaja in vpliva na um, na voljo, na srce.

To je etički pomen ljudskega šolstva, in ta pomen je morda važnejši, morda veliko

večje vrednosti, kakor pa pomen, ki ga ima šola v učnem pogledu. Večina našega prebivalstva sestaja iz kmetijskega ljudstva ali iz delavskega stanu. Vsi ti stanovi žive ob delu svojih rok, in velika večina teh stanov, ko pošlje svoje otroke v svet, jim ne more dati na pot gmotnih sredstev, da si pribore gmotno eksistenco. Edino, kar dobijo otroci s seboj, je vzgoja, ki jim jo da ljudska šola in ki ne vpliva samo na razum, ampak tudi na srce in na voljo.

Da je potreba reformirati ljudsko šolo, oziroma določiti novo deželnošolsko zakonodajo, je razvidno že iz tega, ker ti deželnošolski zakoni veljajo za vse ljudske šole na Kranjskem sploh. Na kmetih kakor tudi v mestih in v industrijalnih krajih so prirojene po enem in istem kopitu. Mnenje učiteljstva pa je, da naj šole v mestih, na kmetih in v industrijalnih krajih odgovarjajo svojim posebnim zahtevam in potrebam, oziroma potrebam in zahtevam dotičnega prebivalstva. (Klici v središču: „Tako je!“) Zatorej je že učiteljstvo lanskega leta storilo na svojem zborovanju v Gorici sklep, da se izreka za reformo ljudskega šolstva v smislu koristi in potrebe kmetijskega, oziroma delavskega stanu. (Dr. Triller: „Bravo!“)

Kako v deželnem šolskem svetu ljubljanskem, ki je najvišja učna uprava v deželi, slabo razumevajo vzgojni pomen šolstva, je tudi pokazalo imenovanje tretjega deželnega šolskega nadzornika. Ni imela korist in potreba šolstva pri tem glavne vloge, ampak povod temu imenovanju je bila nestrpnost tistih, ki hočejo za svoje šole imeti svojega nadzornika. (Odobranje.)

Poudarjal bi z ozirom na besede gospoda poslanca dekana Lavrenčiča, da naj šola vpliva na um, na voljo, na srce, da se je z imenovanjem tretjega deželnega šolskega nadzornika storila velika moralna napaka. (Dr. Tavčar: „Sramota!“ — Klici: „Da se je na um slabo vplivalo!“)

Gospoda moja! Komur je znana preteklost tega tretjega deželnega šolskega nadzornika, mora vedeti, da je edina njegova služba ta, da je zatajil svoj materin jezik in

LISTEK.

Rettigova šolska klop.

(Patent P. J. Müller, Dunaj.)

Prednosti: temeljito snaženje, brezprašni zrak, zdravi učenci.

To klop smo videli razstavljenjo na lanskem razstavi „Otrok“ v Ljubljani. Razstavil jo je g. Fran Burger, lastnik parnega mizarstva v Spodnji Šiški pri Ljubljani — glej njegov inserat v tem listu! — ki ima menda edini pravico po slovenskih zemljah izdelovati te klopi.

Ogledal sem si to klop natančneje v razstavi in potem tudi pri g. Fr. Burgerju v Sp. Šiški in reči moram, da mi je jako ugajala. Gotovo opravičeno jo imenujejo — klop prihodnosti.

Posebna znamenitost Rettigove klopi je njena pritrditev na šolska tla: dajo se namreč v svrhu temeljitega snaženja tal pod klopmi

ali je pa snaženje jako zamudno in naporno, ker je treba klopi prenašati iz kota v kot ali pa jih skladati eno na drugo. Če je pa snažilec površen, kar se zgodi čestokrat na kmetih, potem se ne smemo čuditi, če so tla na takih šolah pred in med šolskimi klopmi za silo osnažena, pod klopmi pa se nahaja do dva prsta na dobelo prahu, ki se pod črevlji učencev drobi, dviguje in napolnjuje zrak ter ga okuži in spravlja v nevarnost zdravje učencev.

Vse klopi Rettigovega sistema imajo podnožno desko, ki ni gladko, temveč valovito narezana in ima na zahtevo tudi podolžne vreze skozi debilino deske. Blato in prah pade v te zareze ali pa skozi vreze na tla. Ker noge učencev ne počivajo na tleh in ne pridejo v dotiko s prahom, se ta ne vzdiguje in čaka mirno snažilčeve metle. Vrhutega imajo učenci noge vedno na suhem in gorkem, ker služajno od črevljev odceja se voda odkaplja skozi vreze na tla, podnožna deska pa se hitro osuši.

Pri prevračanju klopi v svrhu snaženja pa ni treba odstranjevati tintnikov in se tudi ni bati, da se polije črnilo po klopih in tleh. Zakonito zavarovani „Albis-tintniki“ branijo vsako polivanje črnila.

Ker je cela vrsta klopi pritrdjena ob eni strani na železnih šinah na šolska tla, ostanejo po vsakokratnem snaženju klopi zopet v istem lepem redu, kar vpliva posebno ugodno na oko.

Rettigove klopi se izdelujejo na zahtevo v poljubni velikosti in z ravno dinstanco, s stalnimi ali premakljivimi pulti, istotako sedali i. t. d.

Natančneje podatke o tej klopi glede razdelitve prostora, cene i. t. d. daje radevolje g. Fran Burger v Šiški. Tudi si pri njem lahko ogleda vsak, kdor se zanima, model opisane klopi, ki mu jo podjetni in prijazni slovenski veleobrtnik rad razkaže in razloži.

W.

da je služil drugim narodnostim principom, zakar je bil odškodovan in odlikovan s tem imenovanjem. (Klici v središču: „Škandal!“)

Prosim vas, naj pride tak inšpektor nadzorovat slovenske dijake! Oni si bodo mislili: „Mi se moramo ravnati po načelih svojih nadzornikov, da bomo povišani in odlikovani; zakaj ako ostanemo zvesti svojim načelom, bomo zaničevani!“ — Takšni nadzorniki ne bodo na voljo, na um, na srce dobro vplivali, in zato je tisti, ki je zakrivil to imenovanje, napravil veliko napako v vzgojnem in v moralnem oziru. (Dr. Tavčar: „Volksrat!“)

In tako, visoka zbornica, prihajam k zakonskemu načrtu, ki nam je danes predložen. Na vsak način je potrebno, da se birokratski in nazadnjaški duh v deželnem šolskem svetu zlomi. A to je mogoče le na ta način, da ljudsko zastopstvo pride v deželni šolski svet in tamkaj prevlada odločujočo moč deželne vlade. Zato je čisto opravičeno, da deželni odbor pošlje zastopnike v deželni šolski svet, da bodo kot zastopniki ljudstva gledali na prste visoki vladi, da ne bo za hrbtom dajala koncesij političnim nasprotnikom našega ljudstva. (Klici: „Res je! Dobro!“)

Visoka zbornica! Če sem za podemokratizovanje vseh zastopov, moram biti tudi za podemokratizovanje deželnega šolskega sveta. Le na ta način bo mogoče, da bo najvišja učna uprava v deželi ustregla zahtevam in potrebam ljudstva, ako bo v tej korporaciji imela prvo besedo in odločilni glas volja ljudstva in ne volja vlade, ki je dostikrat škodljiva ljudstvu. (Tako je!) Pravično je, da tukaj tudi učiteljstvo, to je tista brezpravna masa, ki je dostikrat odvisna od volje ali nevolje vlade, pride do pravega zastopstva, zakaj tako zastopstvo, kakor ga ima učiteljstvo danes, ni nobeno zastopstvo. Tiste zastopnike kratkomalo imenuje vlada in ona si bo najrajša vedno izbrala take zastopnike, to katerih je prepričana, da bomo služili vladi, ne pa učiteljstvu. (Klici v središču: „Da bodo proti učiteljstvu!“)

Dandanes je ljudsko učiteljstvo pravzaprav brez vsakega zastopnika, tudi brez vsakega od vlade imenovanega zastopnika, ker sta učiteljska zastopnika dva srednješolska ravnatelja. Prejšnje čase je bilo v tem pogledu mnogo bolje, ker je bil dolgo vrsto let zastopnik učiteljstva ljudskošolski učitelj Andrej Pra-protnik in za njim sedanjí ravnatelj Ivan Pezdíč. Tega so, ko je potekla njegova funkcijska doba, kratkomalo vrgli ven, mu dali naslov ravnatelja in poklicali v deželni šolski svet dva srednješolska ravnatelja. Deželna vlada, oziroma deželni šolski svet torej nikakor ne more govoriti, da ima ljudsko učiteljstvo svoje zastopstvo v deželnem šolskem svetu, ker — kakor rečeno — imenuje zastopnike vlada sama. Zakaj? Zato, ker hoče na vsak način premoč vzdrževati v deželnem šolskem svetu, in potem ni čuda, da se ob taki premoči dogajajo slučají, kakršen je ravno sedaj slučaj učiteljske vdove Bizilove. Tej je mož umrl že pred meseci, a vdova s svojimi 8 nepreskrbljenimi otroki še do dandanes nima nobene penzije, temveč je morala priti na mestni magistrat beračit kruha, da z otroki vred ne umre lakote. (Škandal!) Ker sem demokratiškega naziranja, pravim: Če je to znak humanitarnega čuvstva, ki vlada v deželnem šolskem svetu, potem ne vem, kaj je krutost, kaj je neusmiljenost! Zato želim, da se na tisto mesto, kjer se reže učiteljstvu kruh pravice, pokličejo zastopniki učiteljstva, in sicer taki, ki jih pošlje tja učiteljstvo samo. To bi bil tudi del podemokratizovanja deželnega šolskega sveta.

Ker pa je na Kranjskem v večini ljudskošolsko učiteljstvo v primeri s srednješolskim učiteljstvom, bi bilo samo akt pravičnosti, ako bi se ljudskošolskemu učiteljstvu dalo dva zastopnika, srednješolskemu pa enega, ki naj ju, oziroma ki naj ga vsako učiteljstvo voli posebe zase.

Bilo bi ob tej priliki govoriti še marsikaj, tako posebno o regulaciji učiteljskih plač, ki jo je omenjal gospod poročevalec, vendar si pridržujem tukaj pravico, da se oglasim tedaj k besedi, kadar pride dotični nujni predlog iz finančnega odseka.

Izjavljam, da bom na podlagi teh kratkih izjavljanj glasoval za predloženi zakonski načrt in pa za resolucije, prosim pa visoko zbornico, da sprejme tudi to mojo resolucijo, ki jo predlagam in ki se glasi:

„Izpremeni naj se § 21. deželnega zakona z dne 9. marca 1879, dež. zak. št. 13,

v tem smislu, da voli svoje zastopnike v c. kr. deželni šolski svet učiteljstvo samo.

Izpremeni naj se točka 6. istega zakona (§ 20.) v tem smislu, da ima v deželnem šolskem svetu ljudskošolsko učiteljstvo dva zastopnika, srednješolsko pa enega zastopnika.

Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da tem izpremembam odgovarjajoči zakonski načrt predloži v bodočem zasedanju.“

(Živahno odobravanje in ploskanje v središču.)

* * *

Ganglova resolucija je padla. Poročevalec poslanec prof. Jare je sicer dejal, da mu je simpatična, vendar poslanci S. L. S. niso glasovali zanjo. Tudi oboja učitelja-poslanca te stranke, Jaklič in Ravnikar, sta obsedela. Za resolucijo so glasovali samo poslanci narodno-napredne stranke.

Ko bi bila resolucija sprejeta, bi to — razen vladi — ne bilo nikomur v škodo, ampak le učiteljstvu v korist, ker bi prišlo res do svojega zastopstva v deželnem šolskem svetu. Tako je tudi to pravično zahtevo učiteljstva poleg regulacije plač pokopala večina, ki jo ustvarjajo poslanci S. L. S.

To je gola resnica.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja: K 22.563.43.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 30 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Krivic in sleparstvo.

Ni menda več človeka v Avstriji in bržkone tudi širom Evrope ne, ki bi mu ne bile znane žaljave razmere kranjskega učiteljstva. Tisti, ki bi mu lahko pomagali iz jarka sedanje bede, nimajo zanj drugega sredstva nego velike, svetle in laskave obljube, toda dejanja nočejo poznati.

Začuda skromni smo. Z železno potrpežljivostjo prebolevamo krivične udarce in vdano pričakujemo, da nas tiste pestre obljube vendar kdaj prestavijo iz mrzle sence sedanjih položajev v topli perihelij boljših razmer. Ponižni smo kakor duše tistih očakov predpeklo, ki so zaupajoč čakale, da jih Krist privede v nebo, a še bolj potrpežljivi smo mi, zakaj to, kar se nam obljubuje, smo že davno zaslužili; ne čakamo torej milosti, ampak poštenega plačila!

Našim kruhorezcem pa vendar še ne ugaja naša velika skromnost. V teh solznih položajih nas hočejo še krivično izsesavati in slepariti, da nam še bolj grene že itak trpke dni. Človek, ki ima le količjak poštenega srca, mora najostreje obsojati razmere, v katerih je usojeno trpeti kranjskemu učiteljstvu, saj je notorično, da je slednji cestni pometlač dandanes bolj situiran, pa mu ni bilo treba nikdar trgati hlač po učiteljskih klopih. Res je, da smo bolj inteligentni nego cestni pometalci, ali ravno to vpije še dosti glasneje.

Govoril sem pred dobrim letom z nadučiteljem iz D. Prišla sva med drugim pogovorom tudi na njegovo učiteljstvo in takrat mi je povedal — čujte! — da so morali njegovi učiteljci zložiti štirje bližnji nadučitelji za obleko, da ni hodila razdrapana po vasi! Nič čudnega ni to dejstvo. Dotična učiteljica je služila tam kot suplentka in je bila brez staršev. Koliko si človek lahko danes prihrani od petdeset mesečnih kron, ve samo tisti, ki se mora šolati v takih bridkih izkušnjah! Občudovanja vredno je, da živimo tako pošteno!

O žalostnem položaju kranjskega učiteljstva sem govoril v lanskim početnicah z nekim češkim učiteljem. Ta mi je kratko rekel, da bi za tako plačo ne šli češki učitelji niti sedet v šolo vsak dan pet do šest ur, kaj še, da bi si kvarili pljuča. Rekel mi je dalje, da nas iz teh položajev ne reši nihče drugi nego jednolično vztrajna samopomoč.

„Mi bi že davno štrajkali,“ je končal ogorčeno. Toda kakor sem omenil, imamo kranjski šolniki samo to čudno napako, da smo premehki ali pretrdi, vrag znaj kakšni! Z nami lahko delajo, kar hočejo in kakor se jim poljubi, na drugi strani pa lahko bijejo po naši koži, kolikor se jim ljubi — vse prebolimo. To je tista prokleta napaka, ki se je in ki se še sto in stokrat maščuje nad nami. Dan za dnem prebolevamo večje krivice in sleparstva; kdaj bo temu konec? — Nad vse žalostno pa je, da pomagajo k temu celo naši tovarishi!

Tega ne morem pozabiti! Težko mi je, da bi široki javnosti prikrl slučaj, ki ga pač lahko nazivljemo krivico ali celo — sleparstvo!

Lansko leto je bila aktivirana novo zgrajena jubilejska šola v Igavasi pri Ložu. Na nadučiteljsko mesto v tej šoli je čakal skoro deset let učitelj Wigele iz Starega trga, ki služi na svojem mestu v loški dolini že celih šestnajst let. Vso to dolgo dobo je bil vedno in povsod pošten in jednolično značajan mož, ki ni storil nikomur niti za las krivice, pač pa je želel vsakogar osrečiti in mu pomagati po svojih močeh. Poštenjak do kosti in mozga!

Vsakdo bi mislil, da so se za takega moža pri novem kranjskem svetu kar trgali, ko je kompetiral za nadučiteljsko mesto. Toda — strmite! — Wigele je bil edini kompetent in njegova prošnja je bila — odbita. Če to ni krivica, potem sploh ni krivice! Zgledni kranjski šolski svet je našel na možu „velik“ greh, da se namreč pre malo „pogovarja z Bogom“. In ko je bil drugič zopet edini kompetent, se mu je zgodilo isto. Da je k temu največ pomogel župni upravitelj Hauptmann iz Starega trga, je skoro ob sebi umevno, zakaj notorično je, da je njegova beseda v igavškem kranjskem šolskem svetu sveta in kar „gaspūd račje“, to drži!

Žalostno dejstvo je, da sede v kranjskih šolskih svetih dostikrat možje, ki o šoli nimajo niti atoma pojma in vendar imajo odločati o premnogih eksistencah! Tak kranjski šolski svet eksistira danes tudi v Igavasi. Kako samogoltni in omejeni obenem so ti ljudje, naj priča slučaj, ki presega humor petih letnikov Megendorferce. Pa naj nam kdo očita, da nismo humoristi! — Predsednik kranjskega šolskega sveta je prebrisana glava, zato pa se je porodila v nji prav tako prebrisana ideja, ki jo je razodel zadnji okrajnemu glavarju, ko je imel v Ložu uradni dan. Potožit mu je šel, da to nika-kor ne gre, da imajo samo učitelji plačano pot, kadar gredo k okrajni konferenci, njemu pa — kot predsedniku — se ne povrne za nobeno pot nič, dasiravno je on „tudi ad šule“. Da se je moral okrajni glavar od srca smejati tej pritožbi in da so oča Dubec prišli spet na „status quo ante“, ni treba poudarjati.

Morda ta prebrisani možakar vendar še ni pozabil, kako je učitelju Wigeletu laskavo obljubljal in zagotavljal, da se potegne zanj in to že takrat, ko je še plug oral po zemlji, na kateri stoji zdaj šola. Zdaj pa je poteptal svojo besedo, da bi se „gaspūd“ ne zameril. Živela možatost! — Če to ni sleparstvo, prav ostudno sleparstvo, tudi voda ni mokra! Tako se je dal preslepiti mož, ki so mu bila na razpolago že mnoga boljša mesta, pa jih je odklonil, zanašajoč se na pošteno besedo. Dolgi deset let je čakal in nazadnje so ga osleparili tako nesramno. To je greh, če še govorite o grehíh, greh, ki ne bo nikdar izbrisan, dokler bo živa duša hodila po loški dolini. Z nehvalečnostjo je bil plačan trud trpkih šestnajstih let, in to je vaša žalostna zasluga, možje, ki sedite v kranjskem šolskem svetu! Ljudstvo vas je postavilo tja, da delate po njegovi volji in kako izpolnjujete to svojo nalogo! — Slepili ste ljudi, prikrivali jim svoje zlobno dejanje in ko so zvedeli, da ste pogнали iz doline vlezaslužnega in veledragega jim moža, je zavrela kri, prepozno sicer, a učitelju Wigeletu bodi to v skromno zadostilo, da poštini ljudje znajo in bodo znali ceniti njegov trud in njegove zasluge, ki si jih je pridobil za loško dolino tekom dolge dobe svojega bivanja v nji. Prepričan pa naj bo, da ga bodo drugje sprejeli z odprtimi rokami v svojo sredo in ga visoko cenili!

Najbolj žalostno pa je, da se je v kljub kolegialnemu pozivu v septemberskih številkah lanskega „Tovariša“, v katerih se pozivlje zave-dne učitelje, naj ne kompetirajo na nadučit-

teljsko mesto v Igavasi, vendar našel nekdo, ki je svoje zavednost in kolegiatnost vrgel v koruzo in kompetiral. Kakšne vrste človek mora biti to, si pač lahko vsakdo misli. — Daj mu Bog obilo sreče in večni mir, saj ga je itak dolgo iskal že v prekmorskih krajih, morda ga bo vendar našel v jubilejski šoli! — Kranjski šolski svet mu je bil na strani, če pa misli, da ga je s tem poklicalo ljudstvo, se proklete moti! — Časi se res izpreminjajo s čudovito naglico; treba bi bilo, da bi se enkrat že izpremenili tako, da bi imeli tudi pametni ljudje kdaj odločilno besedo.

Krivica za krivico, sleparstvo za sleparstvom nas tepe, pa se nam še vendar neče ukriviti hrbet. Od vraga smo trdni! Krepi pa nas edinole upanje in vera, da nas tem sužnim sponam ne iztrga nobena druga sila, nego edino jednolična in vztrajna samopomoč! —X—

Naročajte in širite naš list!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima v četrtek, 11. dne februarja 1909. leta, ob pol 11. uri dopoldne v ormoški okoliški šoli svoj redni občni zbor.

Dnevni red:

1. Društvena poročila in dopisi.
 2. Zapisnik zadnjega zborovanja.
 3. Letno poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo.
 4. „Naš položaj“ — predava predsednik „Zveze soc. odseka slov. štaj. učiteljev“, tov. Pesek iz Narapeli.
 5. O „Lehrerhaus-Verein“, poročila tov. Porekar.
 6. Volitev novega odbora.
 7. Slučajnosti.
- Člani socialnega odseka za ormoški okraj se zaeno vabijo k seji, ki se vrši pred društvenim zborovanjem, in sicer ob 9. uri na istem prostoru.

O d b o r.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer ima svoj občni zbor v četrtek, dne 11. svečna, predpoldne ob 10. uri v Ljutomeru. V slučaju nesklepnosti se zboruje pol ure pozneje pri vsakem številu članov. Na dnevnem redu je razen navadnih točk poročilo zastopnika v okr. šol. svetu in predavanje „Kako usposobljati otroke, da prosto in v zvezi govorijo“ (Ovetko).

Dovolj slab znak stanovske zavesti je dejstvo, da zadnji občni zbor ni bil sklepčen. Kdor se čuti našega ter ima količjak stanovske zavesti, uaj pride!

L. Tomažič, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Avstro-ogrsko nagodba. Spisal dr. Ivan Zabukovšek. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. Knjiga se dobi v knjižarni L. Schwentnerja v Ljubljani in stane 70 v. — To spretno spisano delo najtopleje priporočamo vsakomur, ki se zanima za to vprašanje.

Knjigovodstvo. Spisal Ivan Podlesnik. II. del. Cena 6 K 50 v. — Knjiga je strogo sistematično nadaljevanje „Knjigovodstva“ I. del, ki je izšla lani izpod peresa istega pisatelja. Pozna se to posebno pri knjigovodstveni teoriji, glede katere je pisatelj v drugem delu znatno napredoval. Razlaga je kratka in strokovno pravilna. Tuintam bi se sicer dalo kaj oporekati, toda to je postranskega pomena. Knjiga je v celoti izredno praktična in dobrodošla vsem posojilničarjem, ki naj le pridno segajo po nji!

Popotnik. Letnik XXX., št. 1. Vse-bina: 1. J. Černý in Dragotin Pribil: Narodna vzgoja. — 2. D. P.: Peta češka deželna učiteljska konferenca o pouku čitanja. — 3. Miro Šijanec: Lev N. Tolstoj o vzgoji in naobrazbi. — 4. Janko Polák: Stara navada je železna srajca. — 5. Janko Polák: Važnost narečja v ljudski šoli. — 6. Dragotin Humek: Umetniški vzgoji. — 7. Književno poročilo. — 8. Razgled: Lístek — Kronika. — V listnici upravníštva čitamo: „Prvo število smo poslali vsem dosedanjim naročnikom, naj si bodo kaj na dolgu ali ne, in tudi onim, katerim smo ustavili 12. številko, nadalje nekaterim šolskim udstvom, ki jih še pogrešamo v našem krogu. Ako se ne naroče sama, oddajo naj jo drugim. Vsakega zavednega učitelja in učiteljice naloga je, podpirati v prvi vrsti stanovske liste. Zanašati se moremo le na lastno delo in lastno moč. Posebno se obračamo do socialnih odsekov z lepo prošnjo, da nam pomagajo nabirati novih naročnikov. Čimbolje bodo stali Zavezni listi v gmotnem oziru, tem izdatnejšo duševno hrano

Dalje v prilogi.